

ECOURI UCRAINE

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

29 | OCTOMBRIE
2021

La 85 de ani de la naștere

Ivan Draci (1936-2018)

Unul dintre poezii șazeciști de seamă, scenarist, traducător, dramaturg, activist civic și politic, Ivan Draci, supranumit „Gogol în poezie” (Kostiantyn Mordatenko), s-a născut la 10 octombrie 1936 în satul Telijnyți (raionul Tetivskyi), Ucraina, într-o familie de agricultori. Urmează studiile facultății de Filologie a Universității „Taras Șevcenko” din Kiev (1957-1963) precum și Cursurile superioare de scenarii cinematografice din Moscova (1964), perioada moscovită coincidând și cu scrierea primelor sale poezii. Lucrează la departamentul de scenarii al Studiourilor de Film „Oleksandr Dovjenko” din Kiev (1964-1974) și la revistele «Вітчизна» („Patria”), «Літературна Україна» („Ucraina literară”), fiind, totodată, membru și președinte al diferitelor comisii privind probleme de lingvistică, istorie, politică, mass-media etc. Este ales președinte al organizației Товариство «Україна-Світ» (Asociația „Ucraina-Lumea”) care are drept scop colaborarea cu ucrainenii de peste hotare și consolidarea relațiilor acestora cu patria-mamă.

În primăvara anului 1990, este ales deputat în Rada Supremă a RSSU (Republica Sovietică Socialistă Ucraineană) din partea regiunii Artemivskyi, iar între 1998-2002, este deputat în Rada Supremă a Ucrainei. În 2014 – președinte al Comitetului de acordare anuală a premiului Președintelui Ucrainei „Cartea ucraineană a anului”.

Ivan Draci, considerat „copilul teribil al literaturii ucrainene contemporane”, este „un personaj proteic. El a îmbrățișat chiar de la începutul carierei sale poetice toate caracteristicile tematice și formale ale modernismului poeziei ucrainene din ultimul deceniu. Este cel mai admirat, contestat și discutat poet.” (Stepan Tcaciuc)

Debutează în 1961 în paginile revistei kievene «Літературна газета» („Gazeta literară”) cu poemul-tragedie în două părți «Ніж у сонці» („Cuțit în soare”) care a atras imediat atenția criticilor. Volumul de debut «Соняшник»

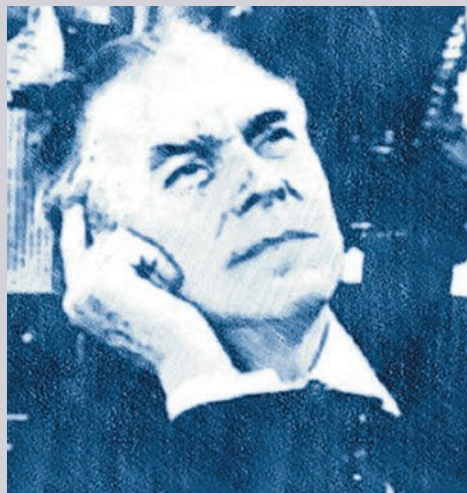

(„Floarea-soarelui”) (1962), alături de volumele de debut ale lui Mykola Vinhranovskyi și Vasyl Symonenko: «Атомні прелюді» („Preludii atomice”) și «Тиша і рпим» („Liniștea și tunetul”), ambele apărute tot în 1962, a devenit unul dintre fenomenele centrale ale vieții literare din Ucraina anilor '60 ai secolului al XX-lea, care mărturisea setea de înnoire, o neliniște creatoare și speranțe arzătoare.

Mihaela HERBIL
(Continuare la pag. 2)

CE SUNET ARE CULOAREA PENTRU SIMBOLIȘTII

PAVLO TYCINA ȘI GEORGE BACOVIA?

Pavlo Tycina (1891-1967)

Originalitatea și inovația pe care le-a adus acest poet în literatura ucraineană modernistă sunt de o încărcătură cromatică și muzicală remarcabilă. Redarea realității în interpretarea lui Pavlo Tycina a trezit interesul criticilor, iar aceștia au început să descoasă temele și ideile liricii, încercând să-l asemene cu ceilalți poeți ai epocii. Însă surpriză! Tycina a fost mult peste așteptările lor, lansând prin opera sa un semnal de alarmă, un strigăt către literatura ce părea a fi fără voce.

Am convingerea că poetul a contribuit considerabil la temelia conceptelor literare moderniste, axându-se pe cromatică și pe caracterul muzical al liricii. Ei bine, această muzică nu este ceva nemaiauzit până atunci, dar Tycina a reușit să îi dea o conotație nouă, descuind cheia sol și pentru cititorul său. Când mă gândesc la lirica lui intimă, găsesc sute de epite

care nu arată doar o frântură vizuală, ci o întreagă poveste de dragoste: privirea iubitei este precum mărul în floare, lacurile sunt străvezii, sufletul planează, planetele se armonizează, dar cerul... el exaltă când își aude numele chemat: Albastru-vibrant. Când mintea noastră proiectează astfel de imagini, când inima noastră tresaltă în note minore și lasă mâinile să arcuiască stiloul pe hârtie și să formeze bucle și linii care, unite, sunt transformate în cuvinte, atunci are loc arta!

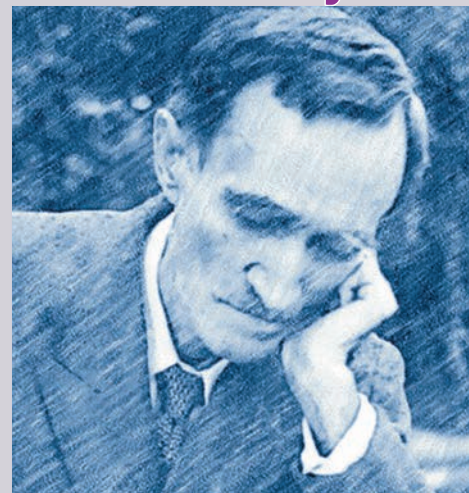
În imensitatea artei literare, geniul răzbate! El creează, pentru că își dorește să pună viață în fiecare sunet, în fiecare culoare, să îi dea semnificație. Această sistematizare a muzicii în poezie nu este doar despre muzicalitate, ci despre cum să pronunți „ucrainescul”, cum să faci revoluția să nu mai pară înfrigorătoare, ci o renaștere a tot ce era odată mut.

Actualitatea modernismului, care se bazează pe tradiția populară, este ceea ce își propune poezia lui Tycina. Revoluția, recrearea creației este elicea lui ideatică. Acest tip de „revoltă” nu este un indice al revoluției octombrisților, ci reprezintă simbolul unei noi vieți. Tocmai acestei idei i-a dăruit poetul loialitatea și credința, până în ziua când arta lui a luat sfârșit. Sacrificiul este adus în numele albastrului vibrant, al

tunetului de aur, tuturor titlurilor care au ajuns să fie publicate pentru ca cititorul, adică tu și eu, să avem acces la imaginea lumii prin ochii săi. Îmi este greu să înțeleg toată oroarea pe care o simțea poetul în timp ce condamna nedreptatea, când poezia lui se transforma într-un cântec de jale și o odă în același timp. Pavlo Tycina a reușit să depășească tragedia, zăbind tristeții și durerii, învingând lașitatea prin integritate.

Aș îndrăzni să aduc pe aceeași poliță creația lui George Bacovia. Descoperit de Al. Macedonski, G. Bacovia se va impune cu dificultate, având în vedere originalitatea absolută a poeziei lui. Simbolist prin formație, Bacovia își depășește epoca, aparținând „poeziei române moderne ca unul dintre marii precursori”, susține Nicolae Manolescu în studiul *Scriitori români* din 1978.

Cromatismul bacovian devine o artă în sine, valoarea căreia este pe deplin congruentă cu aluzia psihologică. Culoarele care țin și conturează întreg spectrul devin o gamă de sentimente, stări interioare, atmosfere, calități morale și, clar lucru, decoruri atât exterioare, cât și interioare. Culoarele la Bacovia se concentrează în sunete și mirosuri, într-un sistem de corespondențe cu gamă sentimentală. La Pavlo Tycina,

George Bacovia (1881-1957)

regăsim vibrații, mișcări ritmice, instrumente muzicale, fragmente în diferite măsuri de ritm, toate acestea prinzând viață prin culori mai puțin evidente sau pe care nu le-am atașa obiectului. În această notă, culoarea lui Bacovia devine nu numai persistentă și obsesivă, dar și de o mare materialitate, ca la expresioniști. Iată aici o primă similitudine! Orice reprezentare de tablouri e distrusă, desfigurată, ca o față de pe care s-a scurs fardul, atât în arta poetului ucrainean, cât și a celui român. Ambii poeți par a aplica vopsele pe pânză discret din tub. Și aceste vopsele sunt câteodată halucinante prin intensitate. Simboliștii de până la ei erau decorativi: Bacovia e pictural și nu reprezintă realul, dar îl atacă, iar Tycina se joacă cu realul, dându-i o nouă formă și glas.

Sara-Marta DEAC
(Continuare la pag. 2)

CE SUNET ARE CULOAREA PENTRU SIMBOLIȘTII PAVLO TYCINA ȘI GEORGE BACOVIA?

(Continuare de la pag. 1)

Bacovia a fost cel care a văzut violetul, negrul, albul, rozul cum invadează lucrurile ca niște prezențe fizice, iar peisajele parcă erau pătate. Pentru a-i înțelege spiritul, este important să fac referire la o afirmație făcută chiar de poet într-un interviu, publicat în *Viața literară*, la 13-27 aprilie 1929, în care dezleagă marile sensuri, simboluri ale poeziei sale: „În poezie, m-a obsedat totdeauna un subiect de culoare. Pictura cuvintelor sau audiția colorată, cum vrei s-o iei. Îmi place mult vioara. Melodiile au avut pentru mine influență colorată. Întâi am făcut muzică și după strunele vioarei am scris versuri. Fie după note, fie după urechea sufletului, acest instrument m-a însoțit cu credință până azi... Fiecărui sentiment îi corespunde o culoare. Acum în urmă m-a obsedat galbenul, culoarea deznădejdi... În plumb văd culoarea galbenă. Compușii lui dau un precipitat galben. Temperamentului meu îi convine această culoare. După violet și alb am evoluat spre galben... Plumbul ars e galben. Sufletul ars e galben. Altădată, în plumb, pe lângă impresia colorată, mai simțeam una statică, de greutate... cât privește despre mine, am fost și rămân poet al decadenței”. Prin această mărturisire poetul îi răspunde și lui Nichita Stănescu în ceea ce privește concepția sa despre creație, originalitatea creației sale.

Esența poeziilor lui Pavlo Tycina stă în imagini și în non-culori pătrunse de nuanțe stridente de culori, creând un tablou, ca un adevărat pictor modern. De aceea, nu cred că opera lui o să devină vreodată de domeniul trecutului, omenirea poate fi văzută printr-o altă lentilă, ce în contact cu lumina devine mai proeminentă, exact ca în poeziile lui. Totul poate să dispară la un moment dat, și acel moment îl cunoaște doar cel ce va face ca acel Tot să dispară. Nu poate exista iubire fără poezie! Probabil, simboliștii sunt considerați niște triști, niște oameni care nu știu ce e culoarea dătătoare de viață, însă ei sunt cei care ne învață, ne relevă adevăratul sens al culorilor.

Putem identifica anumite corespondențe între sentimentele trăite de autori și natura care este mai mult moartă decât vie. Anume viața se reduce la om, cum și creația se reduce la realizator. În creația lui Bacovia, anotimpurile se succedă chinuitor. Iarna este infernală, domină întreaga lume, prevestind moarte. Primavara nu reușește să încălzească sufletul singuratic al poetului. Vara descompune cadavrele, creează o atmosferă infectă. Ultimul, toamna, este plin de ploi interminabile care îl fac pe poet să se simtă singur, amortindu-i simțurile. Totul pare să fie atât de sumbru, dar, în același timp, nu este ceea ce pare.

Pe de altă parte, poetul ucrainean caută să resusciteze ceea ce este mort, să creioneze un contur pigmentat, să lase muzica să vorbească. În primul volum *Clarinete solare* (Сонячні кларнети), P. Tycina folosește, în cea mai mare parte, culori calde și luminoase, nuanțe, tonuri medii. Decisiv este că poezia timpurie a scriitorului, datorită culorii sale, aduce bucurie, vitalitate, căldură, speranță pentru ce e mai bun. Volumul este pătruns de optimismul poetului. Titlul moștenește o paletă a culorilor calde aurii, galbene, portocalii, a culorilor energiei dătătoare de viață solară. Autorul se străduiește nu doar să le prezinte cititorului, ci să-și recreeze viața interioară, să surprindă starea de spirit, să immortalizeze momentul și să ni-l transmită mai departe. Totodată, principalele accente ale poemelor sunt pe ritm și melodie, personificare și expresivitate. Majoritatea artiștilor și criticilor au acordat atenție poeziei pline de culoare din colecția *Clarinete solare*, ocolind subiectele psihologice sau mai profunde, chiar filosofice.

Cu ajutorul imaginilor-simbol, în lirica lui Pavlo Tycina, cititorul poate vedea și nuanțe de negru, de contrast alb-galben. Aceste culori nu provoacă senzații calde, plăcute, ele descriu pur și simplu obiectul, acționează asupra cititorului ca detalii vizuale convingătoare. Cred că percepția culorii este asociată cu o anumită stare emoțională a sinelui. În unele cazuri, semantica culorilor are o semnificație diferită. În volumul de poezii *În loc de sonete și octave* (Замість сонет і октав), autorul folosește o paletă de culori semnificativ restrânsă. Culorile s-au stins, luminozitatea și culoarea paletelor au dispărut.

Paleta artistică și, totodată, originală, cu multiple fațete a poeziei lui Tycina este o înțelegere subtilă, profundă și un sentiment de moștenire lingvistică a poporului, care i-a permis poetului să obțină pitorescul și strălucirea extremă a cuvântului artistic din poeme. Poetul-artist simte lumea în profunzime, discerna cu măiestrie culorile naturii, iar în poezia sa, îmbină puterea sunetelor și bogăția paletelor de culori a sufletului.

Artistul se transformă în culoare, căutând să descrie cu ajutorul culorilor cele mai subțiri porțiuni ale sufletului uman, să dezvăluie bogăția lumii sale spirituale și, în același

timp, să descrie cruzimea regimului puterii de atunci, vremurile dificile de luptă pentru libertate, fericire, egalitate. Aspectul pitoresc este descris artistic, cu adevărat artistic, în poeziile lui Pavlo Tycina. Cromatica și muzicalitatea operelor sale mărturisesc talentul rar al artistului și zborul nemărginit al gândului său. Limbajul metaforic figurativ al poemelor l-a ajutat pe autor să transmită prin mijloace artistice cele mai firave porțiuni ale sufletului omenesc.

*Oh, eu nu sunt sclav,
Sunt omul tău fără de lege.
Sunt un închinător al soarelui,
Sunt un închinător al focului.
Urăsc întunecata
Mlaștină a vieții.
În taină, sufletu-mi
Prinde soarele de aur.
Oh, eu nu sunt sclav
(Pavlo Tycina, Oh, eu nu sunt sclav)*

Kateryna Bilokur, *Luxuriantă*

Vincent Van Gogh, *Noapte înstelată pe Ron*

*Verde crud, verde crud
Mugur alb, și roz și pur,
Vis de-albastru și de-azur,
Te mai văd, te mai aud!
Oh, punctează cu-al tău foc,
Soare, soare
Corpul ce întreg mă doare,
Sub al vremurilor joc.
(George Bacovia, Note de primăvară)*

Albastrul în lirica lui Bacovia este culoarea inteligenței, a speranței, a singurătății, a tristeții și a încrederii. Una dintre proprietățile ei este că emană siguranță și optimism, fiind culoarea cerului și a apei. La Bacovia, albastrul semnifică tristețea, durerea, moartea, degradarea... Un colorit se împlinește doar atunci când este combinat cu alte culori. Ceea ce îi unește în vers pe cei doi poeți este percepția despre soare: Bacovia l-a asemănat cu suferința și durerea ce se răsfrânge nu doar fizic, ci până în adâncurile sufletului, iar Tycina îndrăznește să vadă triumful în lumină, ea îi este sursa de viață în monotonia mlaștinoasă pe care o trăiește zi de zi.

Concluzia pe care o putem trage atât în ceea ce îl privește pe Tycina, cât și pe Bacovia este că acești poeți nu s-au sfiit în a face cunoscut lumii întregi ce simt, ci și-au folosit talentul, iar, azi, cititorul încă mai are o poezie ce poate fi trăită.

Bibliografie:

1. Jyla, S., *Analiz rannioi tvorciosti Pavla Tyciny u vzaiemozviazku z sumijnymy vydamy mystetstva*, Dyvo-slovo, 1995.
2. Foca, M., *Funcționuvannia koloru v poetycynih tvorah Pavla Tyciny*, Literaturoznavstvo i șkola, 2009.
3. Bote, L., *Simbolismul românesc*, Ed. EPL, București, 1966.
4. Flămând, D., *Introducere în opera lui G. Bacovia*, Edit. Minerva, București, 1979.
5. Grigurcu, G., *Bacovia – un antisentimental*, Edit. Albatros, București, 1974.
6. Manolescu, N., *Metamorfazele poeziei*, EPL, București, 1968.

Ivan Draci (1936-2018)

(Continuare de la pag. 1)

În corola operei lui Ivan Draci, se relevă volumele de poezii: «Протуберанці серця» („Protuberanțele inimii”) (1965), «Балади буднів» („Baladele zilelor de rând”) (1967), «Поезії» („Poezii”) (1967), «До джерел» („La izvoare”) (1972), «Корінь і крона» („Rădăcină și coroană”) (1974), «Сонячний фенікс» („Phoenix solar”) (1978), «Київське небо» („Cerulea Kievului”) (1976), «Драматичні поеми» („Poeme dramatice”) (1982), «Храм сонця» („Templul soarelui”) (1988) etc.

Ivan Draci este autorul următoarelor scenarii de film: «Криниця для спраглих» (1964, în regia lui Iurii Illienko) („Fântână pentru însetați”), «Камінний хрест» (1966, în regia lui Leonid Osyka) („Crucea de piatră”), «Іду до тебе» (1971, în regia lui Mykola Mașcenko)

(„Vin la tine”), «Пропала грамота» (1972, în regia lui Borys Ivcenko) („Răvașul pierdut”), «Вечори на хуторі біля Диканьки» (1983, în regia lui Iurii Tkacenko) („Serile în cătunul de lângă Dykanka”), «Мама рідна, любима» (1986, în colaborare) („Mama iubită”), «Вінчан-ня зі смертю» (1992, în colaborare, film în regia lui Mykola Mașcenko) („Cununia cu moarte”), «Таємниця Чингісхана» (2002, în colaborare) („Taina lui Genghiz Han”) etc.

Participant activ și organizator al procesului literar ucrainean, Ivan Draci scrie o serie de articole critice și recenzii, o parte dintre acestea reunite în volumul «Духовний меч» („Spada spirituală”) – 1983. Totodată, desfășoară o fertilă activitate de traducător, traducând din limbile armeană, gruzină, polonă și română. A mai publicat volume de teatru, publicistică și note de călătorii. Pentru întreaga sa activitate literară, publicistică și civică, Ivan Draci a fost distins cu numeroase premii și titluri, printre care și cu premiul „Taras Șevcenko” (1976).

De menționat faptul că Ivan Draci a fost de mai multe ori în țara noastră, mai exact în București, Tulcea și Bucovina și a visat să viziteze și Banatul, însă boala l-a împiedicat să-și vadă visul împlinit.

Se stinge Ivan Draci la 19 aprilie 2018, la Kiev.

Poporul ucrainean este unul din cei mai tineri fii din familia popoarelor indo-europene. Mitologia sa încă nu apucase să se dezvolte bine, când creștinismul foarte timpuriu din Kiev, răspândirea foarte timpurie a culturii creștine bizantine au cuprins-o și au oprit-o în plin proces de evoluție, deturnând viața spirituală a poporului ucrainean pe un alt drum și distrugând multe lucruri interesante pentru știință, legate de mitologia ucraineană. Pentru noi au mai rămas doar fragmente din veche mitologie, care au ajuns până în prezent prin graiul viu al poporului. Însă, deși dogmele și morala creștină au pătruns deja în viața poporului, acesta mai păstrează până azi elemente păgâne. Păgânismul există și azi în viața poporului: în obiceiuri și tradiții, în colinde, în cântecele de Anul Nou, în cântecele de primăvară, menite să trezească la viață natura, în cântecele de vară legate de Kupala, în jocurile de primăvară, în proverbe, superstiții și leacurile descântătoarelor de la sate.

Baza mitologiei ucrainene este aceeași ca a altor popoare ariene: este vorba despre fenomenele cerești, care au marcat cel mai mult imaginația și gândirea poporului. Cerul presărat cu stele, soarele, luna, luceafărul, norii, ploaia, vântul, roua, tunetul, fulgerul – toate acestea atrăgeau atenția asupra lor, stârneau imaginația și înrăureau gândirea mai puternic și mai curând decât pământul și tot ce era pe pământ. Gândirea oamenilor era și mai mult stârnită de alternanța dintre vară și iarnă, frig și căldură, noapte și zi, lumină și întuneric, precum și de eterna și continua luptă de pe cer dintre forțele luminii și cele ale întunericului. Norii întunecați de zăpadă, groaznicele vânturi reci li se păreau oamenilor forțe ale răului; soarele strălucitor, căldura, tunetul și fulgerul erau considerate forțe ale binelui, luminoase, care erau nevoite totuși să se lupte cu dușmanii lor răi și întunecați, să-și piardă puterile și chiar să moară, dar care, după toate acestea, învingeau forțele întunecate și iarăși reînviau în fața oamenilor, răspândind viața pe pământ.

Dăruit cu o minte sănătoasă și cu o imaginație bogată, vechiul Ucrainean, de frică și de uimire, nu a putut fi nepăsător față de fenomenele cerești. El ar fi vrut să atragă spre sine forțele groaznice, foarte periculoase în viața de zi cu zi, ar fi vrut să se răfețe cu mărețele forțe luminoase ale cerului. Scopul vechii credințe ucrainene, la fel ca la alte popoare, era unul practic, iar la baza vechiului păgânism ucrainean se afla egoismul omului. Vechiul popor ucrainean slăvea forțele cerești luminoase, le făcea pe plac forțelor întunecate, pentru a atrage spre sine bunăvoința cerului, pentru a determina toate forțele să slujească scopurilor sale practice. Oamenii se rugau la cer, pentru a lua în stăpânire cerul, ploaia, căldura, roua, vremea bună, pentru a alunga de la sine frigul, norii, vremea rea. Vechii ucraineni, după cum vedem din cântecele tradiționale, voiau să atragă bunăvoința forțelor cerești, pentru a avea snopi deși pe câmp, multe roiuri în stupină, mulți miei, viței, mânji, pentru ca gerul să nu le înghețe secara, grâul și alte grâne, pentru ca pomii să rodească în livadă, iar în curte să se înmulțească păsările. Scopul vechiului păgânism ucrainean era la fel de practic ca la Hinduși, la Greci, la alte popoare, care, în rugăciunile adresate zeilor lor, le cereau diferite lucruri bune.

Formele din care s-a alcătuit vechea mitologie ucraineană erau imagini reale luate de pe pământ, deoarece pământul era la îndemâna vechiului om, în timp ce cerul era mult mai departe. Sufletul tânăr lipsit de forță nu putea gândi logic și trebuia să cheme în ajutor imaginația. Vechii oameni trebuiau să gândească, să presupună prin intermediul formei imaginilor, și nu a sufletelor: prin aceasta, la toate popoarele, religia a luat-o înaintea filosofiei și a științei. Vechii Ucraineni au trebuit să-și ia toate reprezentările pentru religia lor din natură, care le-a învăluit viața din toate părțile, la fel cum, din vremuri imemorabile, în mitologia lor, toate popoarele au transferat înainte de toate pământul la cer. De aici a rezultat că tot ceea ce în mitologie se realizează în cer, se făcea, se pare, și pe pământ.

Cele mai vechi mituri ucrainene aveau o formă geomorfică și, în mod sigur, zoomorfică, deși s-au păstrat foarte puține mituri zoomorfice. Cerul le părea vechilor Ucraineni fie o câmpie, fie o mare, fie pur și simplu o frunză de arțar, pe care sunt desenate soarele, luna și stelele; norii le păreau păduri, dumbrăvi, stânci, o haită sau o turmă de oi, o cireadă de vite; stelele păreau căpițe dese pe câmp sau o frunză pe apă; soarele le părea un soim, fulgerul le părea un spin sau un foc de spini.

În mitologia ucraineană, miturile antropomorfe se configurează foarte expresiv, deși nu s-au dezvoltat atât de mult ca la

alte popoare. Cu cât viața unui popor evolua mai mult, cu atât acesta își crea o mitologie antropomorfică superioară, transferând formele sociale, cele legate de familie și de viața obișnuită asupra neamului zeilor cerești. Poporul care avea forme superioare ale vieții obișnuite și ale celei sociale își crea generații de zei cu origine completă, cu înrudiri între ei, adevărate istorii ale zeilor, o adevărată lume cerească a spiritelor. În afară de aceasta, un popor pune pe zeii săi pecetea naționalității. Cine nu îi recunoaște pe Greci în zeii greci, Olimpicii și reți și vicleni? Olimpul grecesc este însăși Grecia, mutată din Elada în cerul înalt, pentru că fiecare popor își creează zeii, privindu-se pe sine și, după propriul plac, le dă forme în conformitate cu caracterul său.

În mitologia ucraineană, vedem forme vechi ale vieții păstorești și patriarhal-agrar. După creațiile populare orale ne putem da seama că poporul ucrainean a transferat de pe pământ în cer forma de viață familială: printre zeitățile din colinde, cel mai des și mai clar apar: tatăl-gospodar, mama-gospodina, fiica-domnișoară, fiul-un tânăr frumos. Este evident că poporului

doar volocinnea¹. Băieții mici și, uneori, și flăcăii umblă de Paște pe la case și îl slăvesc în versuri pe Hristos. În unele locuri din Ucraina, aceste versuri se numesc și azi volocinnea. E greu de stabilit, până azi, care este semnificația cuvântului *colindă*. E dificil de acceptat că acesta provine din latinescul *calendae*, cuvânt care denumea la Romani primele zile ale fiecărei luni. Poporul are mare grijă de propriile obiceiuri și tradiții, astfel că nu ar schimba un nume vechi cu unul nou care a venit de departe, și mai ales de la Roma.

Clerul însuși s-ar opune acestui lucru. Acum, în Ucraina, cuvântul *colindă* denumește fie câștigul dat colindătorilor pe la case, fie aldămașul pe care îl beau din banii primiți de la colindat. Poate, în timpurile cele mai îndepărtate, cuvântul *colindă* denumea zeitățile luminii și ale căldurii, ale căror praznice se sărbătoreau odată cu sărbătorile de Crăciun. Colindele poartă în ele urmele unui timp foarte îndepărtat. Într-adevăr, între ele sunt multe colinde pur creștine și pur istorice, care nu au nicio valoare pentru mitologie. Dar sunt și colinde creștinizate

Ivan NECIUI-LEVYTKYI

CONCEPȚIA DESPRE LUME LA POPORUL UCRAINEAN SCHIȚĂ DE MITOLOGIE UCRAINEANĂ

Cozac Mamai cu două fete (A doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Muzeul de Stat de Artă Ucraineană)

Ivan Lysenko, Noptea de Ivan Kupalo

ucrainean i-a plăcut să-și întrușipeze zeitățile sub agreata imagine a familiei unui bogat agricultor gospodar. Subiectul preferat al colindelor și cântecelor de Anul Nou, în Ucraina și în Belarus este acela în care se descrie gospodăria stăpânului, boii lui, vacile, oile, albinele, pământurile sale acoperite cu snopi deși. În unele imagini mitice, probabil mai târzii, devine vizibilă pretutindeni viața perioadei cnejilor.

Astfel, vechiul zeu al tunetului este deja înfățișat ca un războinic, și prințul războinic sau fiul prințului este înfățișat cu oastea sa; zeitățile feminine sunt înfățișate în chip de prințesă sau fiică princiară. Poporul a conferit zeilor săi coloritul perioadei cnejilor din istoria ucraineană, astfel că, în unele colinde, de exemplu, baza mitologică este pătrunsă în totalitate de elemente istorice din perioada cnejilor. Creștinismul a transferat încă un element în vechea mitologie ucraineană, conferind zeilor mitici o nuanță creștină, înlocuindu-i pe vechii zei cu Hristos, Sf. Petru, Sf. Nicolae și Născătoarea de Dumnezeu și amestecând faptele sfintei istorii creștine cu faptele mitologice.

Formele miturilor ucrainene au o trăsătură caracteristică: ele sunt foarte asemănătoare cu formele naturale. Noi nu observăm, în fantezia populară, preferința pentru imaginile mitice gigantice, inestetice, pentru acei eroi uriași, teribili, cu capul și cu gura mare, cu instincte nenaturale, pe care îi iubește mitologia germană și bogata mitologie rusă. În miturile sale, poporul ucrainean se dovedește cumpătat; imaginației lui nu îi place să treacă dincolo de limitele formelor lipsite de naturalețe; ea adoră adevărul și frumusețea, mai mult, se poate spune că descrie frumusețea imaginilor mitice în culori precum cele folosite în acatistele creștine pentru a descrie frumusețea sfinților, astfel că autorul nu mai știe cu ce să asemene frumusețea lor și viața sfântă.

Cel mai bogat material pentru cercetarea mitologiei ucrainene provine din colinde și din cântecele de Anul Nou, care se cântă de Crăciun, de Sf. Vasile sau de Anul Nou. În Belarus colindele se cântă și de Paște; acolo ele se numesc *volohovni pisni* și nu se deosebesc deloc de colindele ucrainene de Crăciun. Aceste cântece de Paște existau și în Ucraina, după cum se amintește în letopiseștele noastre, și probabil au dispărut, iar acum au rămas

doar puțin, în care singurele elemente creștine sunt numele lui Hristos, al Născătoarei de Dumnezeu, al Sfântului Petru; există numeroase colinde pur mitice, care emană spiritul divin al unor vremuri îndepărtate. Colindele și cântecele de Anul Nou erau cântece religioase tradiționale, care erau cântate la sărbătorile zeilor luminii și căldurii, acestea erau ca niște dogme, tropare și condace în cinstea forțelor cerești luminoase. Prin ele, ca printr-o sămânță, au ajuns la noi vechi dogme păgâne, deoarece poporul păzește cu sfințenie obiceiurile și cântecele religioase, iar forma lor versificată le-a ferit de modificările fanteziei creatoare. Și acum, neluând în considerare faptul că unii preoți de la sate interzic să fie cântate, poporul le cântă totuși prin case, chiar dacă nu merg să-i colinde pe clerici. De aceea, colindele au un avantaj în fața tuturor creațiilor populare orale. Alături de colinde și de cântecele de Anul Nou, multe elemente mitice conțin chiar obiceiurile de Crăciun, de Sf. Vasile, de Bobotează, cântecele și jocurile de primăvară, cântecele de Kupalo, zicătorile și descântecurile populare. În studierea mitologiei, acordăm foarte puțină atenție basmelor. Deși ele au o bază mitologică, conțin și numeroase elemente secundare, cu caracter domestic, creștin, umoristic, moral: în ele se găsesc multe invenții ale fanteziei creatoare populare.

A construi pe baza poveștilor vechea mitologie este același lucru cu a scrie istoria unui popor pe baza romanelor istorice. Cine poate ști ce este aici adevăr și ce este invenție! În basme este important doar fondul, fără îndoială mitologic, pânza pe care poporul a țesut tot felul de miracole, dar, pe acea pânză, trebuie găsite doar firele cele mai groase ale mitologiei adevărate. Basmelor pot fi privite ca niște variațiuni muzicale ale temelor mitice, care, uneori, ascund tema de bază, iar, alteori, evidențiază vechea temă. Colindele reprezintă una dintre primele și cele mai profunde formațiuni mitologice, basmele sunt cea mai târzie formațiune mitologică a lumii. De aceea, în basme, pot fi considerate cu adevărat mitologice doar temele care pot fi găsite în alte creații populare orale vechi.

Traducere din limba ucraineană
de **Cristina SILAGHI**

¹ De la verbul *volocity*, care are și sensul „a grapa pământul proaspăt arat”. În text, cuvântul se referă la cântecele legate de anumite obiceiuri agricole de primăvară.

Sara-Marta DEAC

Nu caut. Nu mai vreau.

Mă regăsesc în liniștea cerului,
Mă regăsesc în tăcerea stelelor
Ce se arată în oglinda lacului,
Împreună cu Crăiasa Noptilor.

Câtă noblețe, câtă profunzime,
Toate se aliniază în imens.
Ele caută Ritmul.
Ritmu-n mulțime
De sclipiri în ring de dans.

De vorbă în galbenul ce cade

Scăldată de valuri mă înec.
Mireasmă de galbeni trandafiri
Ce tremură afară în tăcere,
Dă-mi puțină miere.

Mi-e viața amară și chinuită
De dorul ce zace în mine,
De melodia abia răsunând
A unui vechi pian, cântând.

Istovit și troienit își desface petala
Galbenă, rumenă, îngălbenită...
– Privește-o cum cade, draga mea,
Așa vei cădea și tu curând.
Dar uite... în loc mereu e o alta,

O petală, un nou mugure.
Viața nu se sfârșește aici, nu aici.

Simt cum cade totul acum,
Și cerul, și ploaia, și iarna
Pentru că e pe sfârșite vara
Și o dată cu ea - cad eu.

Dialog între el și ea

– Momente, gânduri, sentimente
Învăluit de ele uneori
Alerg spre culmi, alerg spre zori
Surprins de zâmbete discrete.

– Alteori, când simt că nu le pot cuprinde,
mă las purtată de vânturi,
de nori, dar toate astea împreună
îmi împletesc o cunună...
O cunună de cuvinte
ce le țin minte...
Inspirație pentru o altă creație.

– Inspirație pentru o nouă creație
Purtată de gând printre spațiu și astre
O zvâcnire și apoi o imensă tăcere
Începutul e-acum și e plin de nuanțe.

– Nuanțe ce aduc speranțe
Într-o lume distorsionată de o falsă creație
Pe care o scriu, o cânt și apoi,
Într-o caldă lumină, o transpun în viață
Inspirație pe(ntru) viață.

Rescrieri poetice • Rescrieri poetice • Rescrieri poetice

Lucian PERȚA

SATUL CA ALEGORIE

(după poezia omonimă a lui Ivan Covaci, *Ecouri ucrainene*, nr. 27-28/2021)

Satul nu a fost nicicând o alegorie
– oamenii care au scris despre el o știu –
despre satul meu, Copăcele, se știe,
eu am scris cum despre tată un fiu.

Până am plecat la Sighet, un paradis
a fost pentru mine, cu toate
că erau vremuri grele și ca într-un vis
eu alergam prin el dând din coate.

Iată, și acumă când scriu despre el,
îl simt ca pe o **virgulă*** necesară în **viață**,

un **miracol** născut pentru unicul țel
de-a ne aduce lumina pe față.

Dar a venit și sfârșitul, plecarea-n oraș,
la București stabilit, la revistă,
n-am mai făcut demult înspre el pași,
ce-o fi cu el oare, cum mai rezistă?

Și mi-am făcut timp – iată – ce să mai zic,
am pornit spre el mânat de acest gând,
dar nu am mai găsit satul acela mic,
că azi e comună și oraș e curând!

*Cuvintele scrise aldin reprezintă sau fac referire la titluri de volume ale autorului

Cain și Abel

După **Onoarea hoților de cai**, volum apărut în plină pandemie în anul 2020, Mihai Hafia Traista dăruiește prietenilor și cititorilor săi un nou volum, o nuvelă, intitulată **Hristosul de tablă**.

Așa cum ne spune titlul cărții, dar și coperta extrem de inspirată (aparținând fiului autorului, Stepan Traista, care merită felicitări), la răscrucea dintre două ulițe din satul unde s-a născut scriitorul, străjuiește, ca simbol al creștinătății, o troiță pe care se află icoana de tablă a lui Iisus Hristos. În mai toate satele din România întâlnim asemenea măturii.

În nuvela lui M. H. Traista, sătenii ucraineni trec pe lângă troiță, uneori fără să o mai bage în seamă, deși în majoritatea lor sunt credincioși ortodocși. Unii dintre ei își mai fac în grabă semnul crucii, bântuți de grijile zilnice, de nevoi și de necazuri mai mici sau mai mari.

M. H. Traista ne zugrăvește cu talent o mulțime de săteni, obiceiuri, datini, specifice acestui sat maramureșean, dar și cântece, și descântece de deochi, de făcătură, de sat, ca de altfel, în viața oricărui sat românesc.

Dar în sat există și un fost militar, sergentul Blidaru, care și-a pierdut un picior în război; el bea cam mulțisor, săracul, își suduie nevasta când vine să-l ia de la cârciumă, așa cum îl ocărăște și pe Hristosul de tablă.

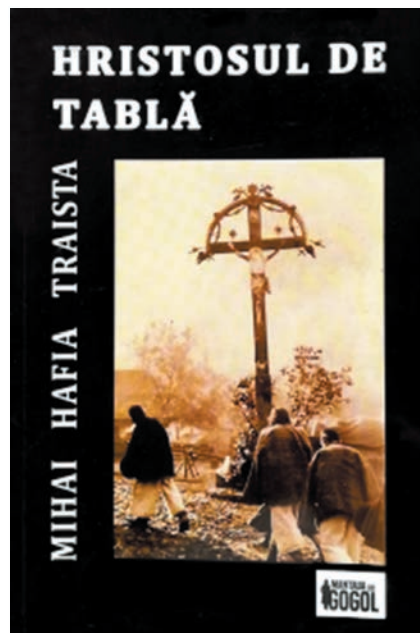
Dar Hristosul de tablă nu numai că nu se supără pe acest ostaș, dar în milostenia și dragostea Sa pentru oameni, El care a acceptat sacrificiul suprem, hotărât de Tatăl Său, Domnul Dumnezeu nostru, săvârșește o minune cu acest soldat.

În bunătatea și iubirea pentru oameni, o privește cu simpatie chiar și pe Marița, prostituata satului, o copilă din flori, care păcătuia și cu nemții, și cu rușii, și cu flăcăii satului, și cu văduvii, dar și cu unii bărbați însurați, plictisiți de soțiile lor, veștejite timpuriu de prea multe nașteri și prea multă muncă.

Ei, și Marița asta, fată frumoasă, practicând una dintre cele mai vechi meserii din lume, nici măcar nu-și cerea iertare, așa cum, în urmă cu vreo două mii de ani, o făcuse Maria Magdalena și apoi se pocăise,

Această Marița devine personaj principal în capitolul intitulat de Mihai Hafia Traista **Cain și Abel**.

Trebuie să vă spun că istoria cu cei doi frați, Cain și Abel, mi-a fost povestită prima dată de bunica mea paternă Rosetta Constantinescu. Bunica mea, rămasă văduvă de tânără, la doar 36 ani, având de crescut singură un băiat, pe tatăl meu, era o persoană școlită, urmasă pensionul la maici, citea enorm, de la ea am moștenit atât eu, cât și tata dragostea pentru cărți și pentru artă în general, dar bunica citea periodic și Biblia și nu lipsea niciodată de la Liturgia de duminică sau de la marile sărbători și, deși suferea de astm bronșic, mergea la biserica de care aparținea în orașul Câmpulung Muscel, pe un deal înalt numit Flămânda.

Aveam vreo nouă ani și nu puteam înțelege cum doi frați s-ar putea pizmuia atât de tare, încât să se urască între ei, iar unul să dorească moartea celuilalt.

Mai târziu, după studii juridice și devenind avocată, am regăsit în viața reală, din nefericire, o mulțime de fapte asemănătoare cu cele consemnate în Vechiul Testament.

Pe această temă, prin anii 1980, în București, la Teatrul Nottara se juca o piesă extraordinară, intitulată **Jocul vieții și al morții în deșertul de cenușă** de Horia Lovinescu.

Pe scurt, după un cataclism, pământul a devenit deșert și au rămas puțini supraviețuitori; într-un loc, există patru supraviețuitori: un bărbat de vârstă mijlocie, deșănțat și ludic (întruchipat de marele actor George Constantin), cu cei doi fii ai săi, Cain (Ștefan Sileanu) și Abel (Alexandru Repan), precum și o tânără, singura femeie din piesă.

Care dintre cei trei bărbați va câștiga femeia ca trofeu și care dintre ei este apt să procreeze cât mai mulți copii sănătoși și viguroși, care să supraviețuiască în deșertul de cenușă?

Tânăra este îndrăgostită de Abel, care, însă, era prea delicat, prea trist, prea filosof în fața crudei realități, așa că cel care câștigă lupta este Cain.

Aceeași temă, a invidiei, a pizmei, care atrage ura plină de nesăbuință a unui frate față de alt frate, am regăsit-o recent într-un roman amplu, intitulat **Sărbătoarea**, scris de talentatul și strălucitul om de cultură, filolog și teolog, dl. Corneliu Irod.

Într-un alt sat, de această dată din Bucovina, într-o familie sărmană, existau trei frați, care în timpul foametei de după cel de-Al Doilea Război Mondial, pleacă către alte regiuni din țară, dorind să muncească și să facă rost de grâu, pentru a-și hrăni familiile, care mureau la propriu de foame.

Deși toți trei muncesc din greu, fratele cel mic, atrage simpatia celui care-i angajase și primește, ca recompensă, doi saci plini cu grâu, în timp ce frații mai mari se întorceau acasă doar cu câte un sac de grâu.

Bărbații au reușit cu greu să urce sacii cu grâu pe un vagon de tren („trenurile foamei” de tristă amintire) și-i păzeau cu sfințenie; în timpul călătoriei către casă, frații dormeau pe acel vagon.

Și ce să vezi? Fratele cel mare, care începuse să-l pizmuiească pe mezin, îl împinge cu piciorul de pe vagon, iar acela, în plină viteză a trenului, cade în gol.

Dar să revin la cartea lui Mihai Hafia Traista. Capitolul **Cain și Abel** începe prin a reda pasajul biblic, cunoscut sub denumirea de **Cântarea cântărilor**, după mine, cel mai minunat poem de dragoste care a fost scris vreodată, fiind un imn de slavă, închinat frumuseții trupesti, și nu numai al femeii.

De data aceasta, mărunul discordiei dintre doi frați gemeni este Marița, femeia ușoară a satului, la care, pentru a-și potolii dorințele trupesti, merg ambii tineri, deși Eremia Dragoban, tatăl lor, bogătanul satului, le-a interzis acest lucru, el însuși petrecând uneori cu această fată.

Ce se mai întâmplă nu vă mai povestesc, trebuie să citiți această carte, care te ține cu sufletul la gură, autorul dând măsura talentului său, așa cum ne-a obișnuit atât în proză, cât și în poezie. Eu nu sunt filolog, ci doar cititor pasionat, așa că poate am divagat pe o temă, scriind ce am simțit, când am citit cartea și am reflectat asupra temei principale.

Cecilia MARAN

Tezaur literar (Literaturna skarbnyca)

CUM A VORBIT DOMNUL NEMȚEȘTE

Trăia într-un sat o văduvă săracă, care avea o fiică frumoasă precum o floare. Iar pe acea fată voia s-o pețască un domn urâțel, din satul vecin. Era mârșav și avea atâta orgoliu, cât pentru trei mari domni.

Iată că pornise el către văduvă, la pețit. Pe drum, se tot gândea, cum trebuie să se comporte pentru ca văduva împreună cu fiica ei să se convingă de faptul că el nu era un domn oarecare, ci unul adevărat. Îi spuse slujitorului său următoarele:

– Când voi vorbi, tu să le spui că sunt un mare domn și că nu știu să vorbesc decât nemțește. Auzi?

– Aha.

– Le vei explica pe limba noastră ceea ce o să auzi de la mine. Ai înțeles?

– Aha.

Au ajuns. Văduva se bucură atât de tare, încât se lumină la față.

– Vă rog frumos, poftiți în casă.

– Vuhre-muhre, vuhre-muhre, răspunse domnul.

Văduva se holbă la el.

– Ce-i cu el? – îl întrebă pe slujitor.

– Stăpânul meu vorbește doar nemțește – răspunse slujitorul. – El nu este un domn oarecare, ci unul adevărat.

Văduva îi invită la masă.

– Vuhre-muhre, mormăi logodnicul.

– Ce a spus domnul?

– Păi, a spus că nu vrea să mănânce, – traduse slujitorul.

Domnul era flămând și se enervase atât de tare pe slujitor pentru o asemenea traducere, încât roșise. Strigă cu putere:

– Vuhre-muhre! Vuhre-muhre!

Slujitorul o trase pe văduvă de mânecă:

– Îndepărtați-vă de el, dragă doamnă, nu-l mai deranjați cu ospitalitatea dumneavoastră, căci s-ar putea să vă lovească. O singură dată dacă îi mai amintiți de mâncare, domnul va fugi.

– Vuhre-muhre! – gemu domnul. Iar slujitorul traduse:

– Domnul spune că s-a săturat deja de bucate alese, vă roagă să-i dați doar un pahar cu apă și un colț de pâine.

Iată, că se așezară

frumos la masă. Domnul mânca pâine uscată și bea apă, în timp ce văduva cu fiica ei și slujitorul mâncau găluște cu smântână.

În sfârșit, au început să se pregătească de drum. Văduva îi oferă domnului o oală cu găluște.

– Vuhre-muhre, Vuhre-muhre! – mișcă domnul din cap, în semn de mulțumire.

Iar slujitorul tot pe-a lui:

– Ce faceți, dragă doamnă? Luați astea, că domnul are să le arunce în râpă oricum. Nu-l mai supărați cu asemenea prostii!

La acestea, domnul se schimonosi la față.

Când ieșiră din sat, domnul se năpusti asupra slujitorului ca un lup înfometat:

– Ce-ai făcut?! Nici nu mai văd bine de foame!

Slujitorul își lăsă umerii în jos.

– Dar ce, eu știu limba germană? Mă gândeam că traduc bine.

Tot drumul domnul a mormăit, însă, de atunci, niciodată nu a mai vorbit în germană.

Traducere din limba ucraineană de **Ana-Svetlana ONUJEC**

Mykola KULIȘ

SONATA „PATETICA”

D r a m ă

(Continuare din nr. 23)

18.

Peroțki, în prag:

– Mă scuzați, dar mă caută răsculații. Eu fug. Se poate?

Stupai (supărat). Fugiți! De mult tre-buia!

Peroțki. La dumneavoastră.

Stupai. La mine?

Undeva s-a trântit o ușă. Se aude zăngănit de pușcă.

Vocea lui Odnooky: Doar n-a fugit?! Inamicul vostru general? Caută! În cer, sub pământ, doar caută!

Vocea lui Șapca: Pune paznic la toate ușile, până la mare!

Peroțki. Poți fugi de moarte, de soartă?

Stupai (ezitând). Vă rog!

Maryna (către *Peroțki*). Unde-i Andre?

Peroțki. Nu știu! Totul e pierdut!

Maryna se pregătește să iasă. Se înfășoară într-un batic simplu. Se uită în oglindă.

19.

La intrarea în clădirea lui *Peroțki*, este pusă o strajă. Se face foc în stradă. Doi îl aduc pe Andre. E fără căciulă.

Escorta. Aici e tovarășul Sudba¹?

Străjerul. Aici. De ce?

Escorta. L-am adus pe iertați-mă.

Străjerul. Țintuiți-l de perete!

Escorta. Zice că a fugit de albi și deține un secret.

Străjerul (examinându-l pe Andre). Ai grijă, cetățeneș, că pe Sudba nu-l păcă-lești!

Îl duc pe Andre.

20.

Bat în ușa Stupailor. Iese Maryna.

Escorta. Aici stă pe-unde-a Sudiba... Comandantul!

Maryna. E acolo, sus. În locuința generalului. Să vă conduc (îi conduce). Comandantul îl caută pe general. Generalul a fugit. Dar dumneavoastră, tovarăși, nu-l știți, cumva, pe tovarășul luha?

Escorta. Nu! N-am auzit de el.

Maryna. Cum așa? Și el e cu bolșevicii. Păcat! Îl găsec și-l trimit la voi.

21.

Mă apropiu de străjer:

– Ați putea să-mi spuneți unde-l pot găsi pe comandantul detașamentului de partizani de avangardă.

Străjerul mă cercetează tăcut și sceptic. Unde-l pot pe găsi pe Sudba?

Străjerul. Ești foarte curios. Cine ești?

Eu. Eu sunt trimisul din partea comandamentului revoluționar, a lui Hamar. (Îi arată pachetul).

Îmi arată să urc sus.

22.

Trec pe lângă străjer. Urc treptele. Dintr-odată aud:

– Scuzați!

Mă uit – ea. E aproape. Sunt nevoit să fac un pas în spate, așa de aproape e. Aud cum, în sânge, explodează muzica (din „Patetica”), se leagănă în acorduri-vălvătăi. S-a domolit. Ochii albastresc.

Ea. În loc să vă întâmpin cu flori, eu, după cum vedeți, vin cu o rugămintă. Se poate?

Eu nu mă mai satur de vocea ei. Tac.

Ea. Să pun pe drumul dumneavoastră triumfal rugămintea mea? Se poate?

Tac prostește.

Ea. Nu o să vă încurce. Și dacă o ocoliți, și dacă călcați peste ea, mergeți înainte.

Eu. Și dacă o ridic?

Ea. Duceți-o poetului care mi-a scris scrisoarea. Mai trăiește?

Eu. Trăiește!

Ea. Spuneți-mi, mai gonește călare prin stepe? Întreabă vânturile care-i calea? Nu a uitat-o pe fată?

Eu. Nu a uitat-o și nici n-o s-o uite. Dar el gonea pe un bastonaș. Trăia din vise. Trăia în trecut. Acum el vrea să trăiască ziua de azi. Va schimba bastonașul pe un cal.

Ea. Ce fel de cal?

Eu. Ce fel? Pe unul cu coamă de foc. Sunt mulți în revoluție.

Ea. Transmiteți-i că-l aștepta și-l așteaptă în continuare, lângă izvorul ucrainean, fata ucraineană. Va trece pe la ea, măcar pentru o oră, de pe drum? Va veni?

Eu. Da!

Ea. Transmiteți-i că fata singuratică îl așteaptă, dar nu singură. Alături de ea se

află măicuța bătrână. Își așteaptă fiii din armată, pe cai căzăcești, negru ca pana corbului...

Eu. Acești cai sunt deja la muzeu.

Ea (s-a înflăcărat). Pe acești cai ai noștri cineva i-a legat! I-a ferecat! Sunt închisi de alții! Nechează! Vor să plece la drum!.. Nu-mi spuneți că nu-i auziți! Că vă este străină cea mai dragă, cea mai sfântă idee a eliberării naționale...

Eu. Eu sunt „pentru”, dar...

Ea. Fără „dar”! Oare, pentru dumneavoastră, steagul heraldic sacru al lui Bohdan, Doroșenko, Mazepa, Kalnyș și Honta² s-a făcut scrum?

Pauză.

23.

Pe lângă noi, trec doi. Unul se laudă:

– Eu sunt pentru Internațional, Mykeșa! Și ca să știi, pentru toate limbile! Pentru că eu vreau să știu toate limbile și deja știu câte puțin.

Mykeșa. Ia să văd!

Primul. Ce, ia să văd? Granhotel³, aaa? Orienbank⁴, ce zici? Agrar? Dar naționalizarea?.. De prescurant⁵, ce zici? Garnitură? Bomond⁶?. Dar rechi-ziție? Proletariat, asta știi și tu – super, dar națiunea?

Mykeșa. Asta va fi națiunea.

Primul. Ei, națiunea, e-adevărat, e națiunea. Dar, atunci, panaceu ce e? Dar progres? Sau, să zicem, antract?

Mykeșa. Dar asta ce mai e?

Primul. Ce?... Fă revoluție fără antract, iată ce e!

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană de **Mihaela HERBIL**

¹ Sudba (din rus. судьба – soartă).

² Lideri ai cazacilor

³ Grand Hotel

⁴ Orient Bank

⁵ Din germ. Preiskurant

⁶ Beau Monde

Televizorul urla, de se auzea în tot satul și zăngăneau geamurile ferestrelor deschise. Sofia Ivanivna încremeni, scăpă creta și, fără să le spună ceva copiilor, părăsi clasa în grabă. Ea alerga, dar picioarele n-o ascultau, se îndoiau, de parcă ar fi fost de vată, o ardea în piept și-i tăia răsuflarea. Sofia Ivanivna se temea că n-o să ajungă la timp, de data asta n-o să ajungă, o să cadă cu fața în praful uliței și gata, se va sfârși. Disperarea o lipsea și de ultimele puteri, și ea încetă să se mai gândească la ce e mai rău și-l ruga pe Dumnezeu: ajută-mă, ajută-mă, ajută-mă... Și Dumnezeu i-a ajutat, iar în mintea Sofiei răsună salvator glasul îngerului: „Oare cine, cine-l iubește pe Mykola? Oare cine, cine-l îngrijește?”. Și se potoli focul din inima ei, și respira mai ușor, și Sofia a ajuns.

A deschis în fugă poarta, ușa – la fel. Casa se cutremura de urlatul televizorului. În sufragerie, Mykola zăcea cu fața-n sus, alături era seringă și o fiolă spartă.

Sofia Ivanivna s-a repezit să ia cu cana apă din găleată, a pus în apă zahăr din chiseaua care era la îndemână pe masă, se grăbi spre bărbat. Mykola nu reacționa. Lichidul îi curgea pe bărbie, apoi pe cămașă. Dar el trăia! Ea *a venit la timp*, la timp, iar acum o să se roage la Dumnezeu să-l scape, o să se roage, cum mai făcuse nu o dată!...

În cele din urmă, Mykola sorbi și înghiți. Și Sofiei i se luă o piatră de pe inimă. S-a opintit și l-a ridicat cu greu pe bărbat de jos, îl târa spre pat și gângurea cu blândețe: „Scumpul meu, iubițelul meu, odorul meu”, – deși știa că Mykola nu-i aude vocea, în schimb, îi simte mâinile, o simte lângă el pe ea toată, și el iese, se întoarce din lumea cealaltă, se cațără încet, ca dintr-o prăpastie.

Iar după aceea, Sofica l-a primenit pe bărbatul ei cu haine curate, l-a pus în pat și a alergat din nou, dar de-acuma nu cu mintea întunecată, se ducea la dispensar.

De câte ori a alergat ea așa în cei douăzeci de ani ai ei cu Mykola? De o mie de ori sau poate de o sută de mii... N-a numărat, dar fusese atât de des, încât se părea că în sat n-o văzuse nimeni să meargă încet. Numai pe fugă și pe fugă. La școală, acasă, la dispensar... Cu trecerea anilor, îi vine tot mai greu să alerge. Și cu toate astea, ea alerga și nu se căina. N-avea cui să-i reproșeze. Ea singură își alesese așa o soartă. Singură. Ea tocmai terminase clasa a opta, când s-a întors Mykola în sat. Se vorbea că a abandonat să mai învețe pentru a deveni pictor din cauza bolii de ochi. Dar dacă te uita la Mykola, nu se observa că ar fi bolnav. Înalt, lat în spete, cu ochi luminoși. Fetele din sat roiau în jurul lui, dar el n-avea ochi să le vadă. Se ducea să muncească la colhoz, picta ciudatele lui tablouri, în care nu se oglindea viața de aici, și le dăruia cui îi plăceau. Curând, fetele l-au lăsat în pace pe Mykola, crezând, desigur, că e orb de tot, dacă nu le bagă în seamă. Numai Sofia nu credea. Și Mykola, după cât se pare, a simțit asta, căci odată, când a venit ea să ia apă din fântâna lor (venea spre seară, când el era acasă), el a ieșit din casă cu un tablou ciudat și i-a zis:

– Ia-l. Asta ești tu.

Sofia scăpă coarba și privea speriată la fetița din tablou, care era transparent-luminoasă și părea țesută din strălucirea lunii. O privea și nu se recunoștea în ea.

Ea a luat acel tablou și de atunci parcă se îmbolnăvi de dorul lui Mykola. Îi era dor de el chiar și atunci, când el o săruta sub sălciile nopții, chiar și atunci, când o ducea la cununie, când o mângâia în patul nupțial.

Probabil din cauza mamei îi era ei mereu atât de dor de Mykola. Pentru că mama o chinuia cu rugămințile ei: „Nu te mărita cu el, că el are o boală îngrozitoare – e bolnav de diabet. O să moară și o să te lase să crești copiii”.

Mama bocea ca o apucată, iar Sofia, ca o altă apucată, o ținea pe a ei: „Să trăiesc măcar o lună, dar să trăiesc cu cel pe care-l iubesc”.

Nu o lună, ci douăzeci de ani e ea împreună cu Mykola. Și n-a lăsat-o el cu copii. Ei n-aveau copii. Copil le-a devenit boala lui Mykola, cumplită, egoistă. Boala i-a unit și mai puternic, decât dragostea. I-a încătușat cu lanțuri. Nu le poți rupe...

Felcerul, tânăr, zdravăn, de să îndoi fierul pe gâtul lui, o asculta pe Sofia Ivanivna liniștit, chiar nepăsător, de parcă ea îi vorbea despre vreme. El chiar dacă nu e de multă vreme în sat, dar se vede că se obișnuise de-acum cu vizitele ei, cu îngrijorările ei pentru Mykola, cu fața ei veșnic tristă, cu același costumaș al ei de tricot bleumarin.

De când începuse Mykola să orbească, Sofia s-a privit rar în oglindă. Mai des se uita la acea fetiță transparentă, țesută parcă din razele lunii, dăruită ei cândva de Mykola. Iar acum, uitându-se la chipul ei îngrijorat, reflectat în sticla ușii de la dispensar, amintindu-și de bărbatul ei, care zace în pat grav bolnav, simte că, furioasă, începe să-l urască pe acest felcer-taur, pe care până acum, cu siguranță, nu l-a durut nici măcar o măsea. Dar s-a stăpânit și l-a rugat jalnic:

– Petrovyci, el trebuie dus la spital... Nu găsesc insulină nicăieri... Nu-i mai ajută nimic – nici ierburile, nici zahărul... Petrovuci, trag o fugă până la președinte, ca să-mi dea o mașină... Trebuie dus la spital...

– Nu-i nevoie, – vorbi în sfârșit bolovanul de Petrovyci. – O să-l duc eu.

Iar Sofia oftă ușurată, zâmbi și, ca mulțumire, era dispusă să-i ierte felcerului și tinereasca nepăsare, și bovina încetineală, și cohii reci și obraznici.

În drum spre spital, au tăcut tot timpul. Iar Sofia era bucuroasă. În ultimul timp, Mykola nu prea auzea, și discuția cu el era anevoioasă: vorbea tare, cu greutate și anapoda, zâmbind vinovat, ca toți nevăzătorii. Sofiei îi părea rău de el și nu dorea ca el să pară gângav în fața felcerului. De aceea, îi mângâia lui Mykola mâna cu blândețe, și asta era discuția lor cea mai dragă.

Halyna TARASIUK

Sofia, cea nemaipomenită

Mykola nu avea nevoie să se obișnuiască cu spitalul. Aici îl știa toți, iar văzându-l și pe felcer, l-au internat imediat, fără alte probleme. Și Sofia era fericită, că el nu s-a chinuit degeaba. Punându-i mâncarea în noptieră și sărutându-l pe Mykola care surădea vinovat, a trecut cu cadouri pe la surorile de caritate și pe la medici și abia după ce ieși din spital, simți o oarecare ușurare. Acum Sofiei chiar îi era jenă că se înfuriase atât de tare pe tânărul felcer. El doar părea insensibil. Și de fapt era omenos: a ajutat-o să-l interneze pe Mykola, ba chiar l-a condus până în salon. Iar după aceea, o aștepta cu „Jăguli”¹-ul lui lângă poarta spitalului și nu i-a reproșat că a întârziat.

Iar afară se înnoptase de-acum. Ultimul autobuz plecase demult și dacă n-ar fi felcerul, ea ar fi nevoită să meargă cincisprezece kilometri pe jos până-n sat sau să se roage de cineva s-o lase să înnopteze la centrul raional.

În mașină, Sofia ședea alături de felcer, privea drumul iluminat, dar cu coada ochiului vedea că profilul lui frumos era foarte concentrat. Și din recunoștință și stânjeneală, începu să vorbească, numai așa, să nu tacă. Și a vorbit, a tot vorbit – despre orice, dar cel mai mult despre Mykola și boala lui groaznică.

– Da’ știi cum îți zice lumea dumitale în sat? – o întrerupse dintr-odată Petrovyci vesel.

Sofia tăcu fâstăcită. Felcerul râse:

– „Ah, cine, cine pe Mykola îl iubește? Ah, cine, cine pe Mykola îl slujește?” Da’ ce, dumneata nu știi?

Sofia nu știa cum o poreclește lumea-n sat. De unde era să știe? Păi ce, ea are timp de discuții și bârfe? Ea știe doar serviciul, casa și bărbatul bolnav... Îi părea rău și-i venea să plângă. Dar deodată, ceva îi lumină sufletul, și glasul îngerului iar îi cântă despre Mykola. Și Sofia râse încetișor, pentru că și-a amintit că așa îi cânta cândva în glumă surioara Orysea... Pe vremea când Sofia se pregătea să se mărite cu Mykola.

Mașina străbătea un câmp întunecat, plin de taină în lumina verzuie a lunii. Și Sofia se surprinse gândindu-se că nu mai văzuse de mult asemenea noapte, nici lună, nici cer. Încă din tinerețe, când o săruta Mykola sub sălcii seara târziu... Ea căzu pe gânduri și nici nu-și dădu seama că mașina se opri, iar craiul nopții se ascunse după coroanele dese ale arborilor.

Când se uită, în jur era pădurea întunecoasă. Îl privi mirată pe felcer și nu-l recunosc: ochii îi ardeau, fața lucea palidă, mâinile îi tremurau pe volan.

„Ăsta vrea să mă omoare!” – se îngrozi ea, prăbușită într-o beznă moale. O treziră sărutările fierbinți și șoaptele:

– Sărăcuța de tine... draga mea... cea mai bună... ce-ai făcut cu viața ta?! Te-ai îngropat de vie... nu trăiești... slugă-rești un olog.

Ultimele vorbe parcă au palmuit-o. Sofia a înțeles totul. Abia acum a înțeles totul! Și clocoti în ea arzătoarea nedreptate, amară cât lumea. Și supărarea, și plânsul: „Cum își permite ăsta?! Cu ce a greșit Mykola în fața lui Dumnezeu, că i-a dat așa o soartă? Dar ea? Ce rău a făcut ea cuiva, ca să aibă numai ea asemenea necazuri? Cu ce e ea mai păcă-

toasă, decât ceilalți oameni?! Iar el... taurul ăsta... el îndrăznește s-o umilească... de parcă ea ar fi una de nimic!...”

Sofia începu să țipe, împinse cu furie fața înfierbântată și sări din mașină. Împiedicându-se în iarbă, o luă la fugă printre tufe spre marginea pădurii, unde începea câmpul, luminat de luna verzuie. Undeva, dincolo de lanurile somnolente, se află casa ei liniștită, viața ei cu Mykola, nefericita ei fericire...

Felcerul o urma în „Jăguli”-ul lui. Nu se scuza, n-o chema, doar când o ajunse, deschise portiera mașinii. Și Sofia urcă: ar fi caraghios să continue să alerge, doar nu mai e o fetișcană... Tăcea. Îi era teamă să se uite la el. Dar simțea: el e iarăși străin și nepăsător.

A adus-o chiar până aproape de poartă. Iar după ce coborî, ea o rupse la fugă, încât a ridicat praful în urma ei.

Sofia nimeri cu greu clanța porțiței. A mers îndelung pe cărare spre casă, căuta în poșetă cheia, apoi a descuiat ușa. În prag, simți brusc: pentru prima dată în viață nu-i venea să intre în propria casă, pustie și întunecoasă. O oprește să intre disperarea, spaima. În ea se petrecea ceva de neînțeles, parcă își pierdea mințile... Se suci inconștient, trânti ușa și porni cu îndârjire îndărăt, ieși pe poartă, se îndreptă spre capătul uliței, unde se pierdea zgomotul mașinii. Alerga pe ulița pustie a satului, fugea de casa ei pustie, de viața ei – alerga tot mai repede și mai repede, până deveni ușoară, aproape imponderabilă, ca o fetiță scăldată de lumina transparentă a lunii, nemaipomenita fetiță, pe care o pictase cândva Mykola pentru ea.

1992

Traducere din limba ucraineană
de Corneliu IROD

¹ Jăguli – marcă sovietică de automobil. (C. Ir.)

Acoperământul Maicii Domnului – sărbătoarea cazacilor zaporojeni și transdunăreni

Sărbătoarea Acoperământul Maicii Domnului (Pokrova) (1 (după stil vechi) / 14 (după stil nou) octombrie), în tradiția religioasă ucraineană, face parte din categoria celor mai importante sărbători religioase. Cazacii zaporojeni o venerau pe Maica Domnului, considerând-o protectoarea și patroana lor spirituală. Orice lucru pașnic sau de luptă începea cu rugăciunea la Maica Domnului, iar în fiecare campanie militară se pornea ridicând steagurile bisericești (prapuri) cu chipul Maicii Domnului. Chiar și înființarea și organizarea Sicei Zaporojene era asociată cu providența Maicii Domnului. În cinstea Ei, pe teritoriul Sicei, a fost construită biserica Acoperământul Maicii Domnului, iar deasupra ușilor împărătești strălucea inscripționat în aur: „Ne rugăm, acoperă-ne și izbăvește-ne de orice rău cu Acoperământul Tău”.

În ziua sărbătoririi Acoperământului Maicii Domnului, după slujba bisericească, în cinstea Fecioarei Maria, cazacii aveau o slujbă specială, în timpul căreia, rugându-se, cereau Fecioarei să le dăruiască înțelepciunea necesară în luarea deciziilor dificile și importante, întrucât în această zi, conform vechilor tradiții, cazacii alegeau un nou hatman și conducerea nouă care „să fie sub acoperirea înțelepciunii și puterii tot anul”.

Jozef Brandt, *Maica Domnului*
(Aici, se face referire la cel mai vechi imn religios al Marelui Ducat al Lituaniei și al Regatului Poloniei, scris între secolele XIII-XIV, originea și autorul căruia rămânând până astăzi necunoscute. Acest cântec de glorie a Maicii Domnului era interpretat înaintea pornirii în campanii militare, având menirea de a ocroti oștile.)

De asemenea, cazacii credeau că, de Sărbătoarea Acoperământului Maicii Domnului, pământul se acoperă și adoarme pentru iarnă, așa că, în această zi, strămoșii noștri mai sărbătoreau și Pământul care dăruiește hrana de toate zilele. Colacii, așezați pe ștergarele brodate, erau scoși pe câmp, și după ce erau plimbați pe pământul roditor erau ruși cu mâinile, iar bucățile de pâine se așezau de-a lungul marginilor câmpurilor, astfel încât pământul să se sature cu pâine înainte de somnul de iarnă. Atunci, spuneau cazacii, în timpul somnului, pământul va căpăta putere și va oferi o recoltă bogată în anul ce urmează.

Până în zilele noastre, au supraviețuit legendele strămoșilor noștri cazaci care spun că, în timpul distrugerii Sicei Zaporojene de către țarina Ecaterina a II-a, în anul 1775, cazacii, pe picior de plecare, au intrat în biserică pentru a-și lua rămas bun de la altarul lor spiritual. După ce s-au rugat, au luat cu ei icoana „Acoperământul Maicii Domnului”, au purtat-o în

jurul bisericii de trei ori și au plecat în țări străine. O mare parte dintre aceștia și-au găsit a doua casă pe partea cealaltă a Dunării – în Dobrogea. Au venit pe aceste meleaguri aducând de la Nipru pe malurile Dunării tradițiile, obiceiurile și multe legende.

O legendă, pe care o povestesc urmașii cazacilor, spune că, în timpul distrugerii Sicei Zaporojene, biserica „Acoperământul Maicii Domnului”, amintită mai sus, într-un mod miraculos, n-a ajuns pe mâinile soldaților ruși, ci s-a scufundat în pământ „în întregime, cu clopotniță și cruce, așa s-a și scufundat”.

Bogdan MOISEI

Virgiliu RIȚCO și Ioan VINGA

EPOPEEA CAZACILOR TRANSDANUBIENI (Dramă)

(Continuare din nr. 26)

Se pregătește peșitul. Decor de nuntă ucraineană, de la începutul secolului al XIX-lea. Curtea măturată. Casa proaspăt văruiată. Interior potrivit evenimentului de nuntă. Lume multă care mișună în toate părțile. Toți sunt voioși și în haine de sărbătoare. Se remarcă socrii, nunii, peșitorii, druștele, corovoințele; apoi, bărbații, femeile, bătrânii, bătrânele, tinerii, tinerele, copiii. Se aud stigăte și chiuțuri de nuntă. Interiorul casei: părinții lui Mihăiță, în costum românesc popular, feciori, peșitori. Stau pe o laviță, în fața mesei, cu spatele spre icoana Maicii Domnului. Pe masă, sunt așezate pâinea și sarea. Mihăiță stă în genunchi în fața părinților.

Mihăiță: Binecuvântați-mă, tată și mamă!
Părinții: *dau binecuvântarea, având în mână pâinea și sarea:* Dumnezeu să te binecuvânteze și să te ajute în toate cele bune! Doamne ajută! Drum bun!
La locuința fetei: peșitorii duc pâinea și sarea.
Peșitorii: Ne închinăm dumneavoastră, cuscre, cu pâine și sare!
Cuscrul: Vă mulțumesc pentru daruri. Treceți și luați loc.
Peșitorii: Dar noi n-am venit să stăm. Poate am cânta ceva.
Cuscrul: Noi vă rugăm să vă așezați, voi continuați cu ale voastre. Probabil că sunteți oameni buni.

Peșitorii: Buni sau răi, dați-ne voie să căutăm un jder, ce se ascunde în căpița de paie!
Cuscrul: Unde ați auzit de căpița de paie?
Peșitorii: Dați-ne voie, cuscre, să căutăm, dacă nu un jder, atunci o vulpe, iar noi o vom găsi și în căpița de paie pentru prințul nostru.
Cuscrul: Bine! Atunci, să vină Uliana!
Peșitorii: O dați pe fiica dumneavoastră după acest prinț, Mihăiță?
Uitați-vă bine la el! Vedeti dacă-i șchiop, dacă-i orb sau strâmb într-o parte!
Peșitorul al doilea: Vino, Uliana, și-l vezi, că acesta nu-i un fruct să-l mănânci. Cu el va trebui să trăiești o viață.
Peșitorul: Uliana, privește-l, că el va fi soțul tău!
Al doilea peșitor: Ei, cum e, cuscre? Ți-a plăcut flăcăul meu? Flăcăului nostru i-a plăcut de fiica dumneavoastră. Și tu, mamă, gândește-te și spune: du-te, mamă, și caută ștergare. Asta-i treaba ta!...
Peșitorul: Băiat mai frumos și mai harnic decât Mihăiță n-ai să mai găsești nicăieri!
Cuscrul: Nici fată mai frumoasă și mai harnică decât Uliana nu se află în tot pământul turcului!
Mama: Iată, am adus ștergarele și le întind pe masă în fața voastră!
Alt peșitor: Mihăiță, ia fata de mână și veniți amândoi. Așa! Acum faceți mătăanii!
Mihăiță și Uliana: În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Mamă și tată, vă cerem binecuvântarea!

Părinții: Dumnezeu să vă ajute să vă uniți și să trăiți, să aveți copii, să-i puteți dăru și voi, așa cum facem și noi acum!
Uliana: Mihăiță, stai să iau această batistă pe care ți-o dăruiesc, din iubire. Iar pe voi, peșitorilor, o să vă leg cu aceste frumoase ștergare, pe care mâna mea le-a țesut!
Peșitorul: Să dea Dumnezeu să trăiți, să aveți copii și să-i căsătoriți!
Cuscrul: Ei, dragii noștri, după atâta oboseală, noi vă invităm să luați loc la masa noastră, să cinstim câte-un pahar de rachiu în sănătatea tinerei perechi. Iar voi, Mihăiță și Uliana, mergeți și chemați rudele, vecinii, prietenii pentru aldămaș.
Mihăiță și Uliana: Așa vom face, tată! Vom merge și-i vom invita pe toți la bucuria noastră cea mare.
Peșitorul: Ce bine! Au și început să sosească. Luați loc, dragii mei, să cinstim câte-un pahar de rachiu în sănătatea tinerei perechi, să fie sănătoși și casă de piatră să le dea bunul Dumnezeu!
Un invitat: Vă mulțumim, vecine, că nu ne-ați uitat. Să vă ajute Dumnezeu!
Peșitorul: După ce-am băut câte-un pahar de rachiu, cred c-ar fi bine să ne mai încălzească puțin atmosfera cobzarul nostru, cu un cântec de-al nostru. Ce zici, cobzar bătrân?
Cobzarul: Dacă așa stau lucrurile, atunci, cu plăcere, vă cânt:
De-ar da Dumnezeu după gândul meu, s-ajung spre asfințit, oameni să pornească, fata s-o pețască.

Voi merge sprintar la fereastră s-apar, s-aud ce-o să spună cea frumoasă jună... Măicuță, povața mea, Plec acum din casa ta, Ce-ai voi ca eu să spun Oamenilor, când s-adun? Să-i izgonesc sau să-i primesc în casă, cu întinsă masă, legându-le prosopul ce-aduce norocul? Cobzarul: I-auziți ce spune cântecul: în grădină-au înflorit două fete de peșit. Două parfumate flori, două gingașe surori. Pe poteci am străbătut, și horlincă am băut. Din grădină, prima floare E Mihăiță, băiat mare! La peșit m-am dus. Horlincă ne-a adus! n-a trecut un ceas și rude-am rămas. În grădină-s două flori. Cea de-a doua floare e Uliana zâmbitoare. La peșit ne-am dus, horlincă s-a dus! N-a trecut un ceas și rude-am rămas!
(Va urma)

Din universul etnografic ucrainean

NUNTA TRADIȚIONALĂ UCRAINEANĂ din Poienile de sub Munte – Maramureș

Ospățul mare (Petrecerea)

Mai demult, cu 10-20 de ani în urmă, obiceiul ospățului era mai diferit față de zilele noastre. Pe vremuri, ospățul se făcea două nopți, unul la mireasă și unul la mire. După cununia religioasă, alaiul de nuntă mergea, în prima seară, la mireasă, iar a doua, la mire. Odată cu trecerea timpului, tindem tot mai mult spre modernizare, și tradiția aceasta de a petrece două nopți a început să se piardă. Azi, ospățul de nuntă durează o singură noapte, la comun.

Astfel, după slujba religioasă de cununie, alaiul de nuntă mergea la mireasă la ospăț, dar nu cu toți nuntașii, ci doar cu cei care veneau din partea miresei, iar în a doua seară, mergeau la mire cu cei care veneau din partea lui.

Ajunși la mireasă, în fața casei, la intrare, se joacă o horă: ceata de feciori, mirii, druștele, stegarii și nașii, iar, în mijloc, bucătăreasa cu colacul împodobit și cu grâu se învârtă în mijlocul cercului, aruncând grâu peste nuntași. Acest lucru reprezintă bogăție, belșug, întrucât grâul simbolizează binecuvântarea, dar și bucuria: așa precum este floarea de grâu, așa să fie și traiul tinerilor căsătoriți.

După horă, se intră în casă într-o anume ordine: mai întâi feciorii cu steagul, urmați de miri, de nași, și, la urmă, de nuntași. Mirii, împreună cu nașii, druștele, stegarii și părinții mirilor sunt așezați la masa cea mare, masa mirilor, iar după ce nașul mare face binecuvântarea mesei, începe petrecerea.

Pe vremuri, când nunțile se făceau la casă, sala de joc era fie în altă cameră, fie chiar în altă casă, la vecini. Acest joc se numea *jeto*, fiind acompaniat de un ceteraș și un zongoraș. La acea casă mergeau toți cei care doreau sa joace. Muzica de la ospăț era doar tradițională: vioară, chitară, tobă și acordeon. Soliști erau nuntașii. La nunta tradițională, nu se aduc formații și nu se ascultă muzică de alte genuri, în afară de cea tradițională locală.

Ospățul la mireasă durează până dimineața, iar a doua zi, după ce pleacă nuntașii, mirii se duc acasă la mire și se odihnesc până spre seară. Seara, se adună nuntașii din partea mirelui și continuă petrecerea așa cum cere tradiția. Când pleacă mireasa de acasă, după petrecere, părinții o sfătuiesc ca din acel moment să uite toate obiceiurile de acasă, să respecte cu strictețe rânduiala soacrei, să fie ascultătoare și să fie o noră, o soție și o mamă bună.

Când nuntașii ajung la mire, la fel ca la mireasă, se face o horă în fața casei cu bucătăreasa în mijloc,

aruncând cu grâu peste nuntași, iar nașii țin un colac cât de sus pot. Baietii, pe rând, sar și dau cu capul în colac, până îl rup. Colacul, care este adus de nași, este împărțit tuturor nuntașilor.

Intrarea în casă se face într-un mod diferit față de cel de la mireasă. Soacra mare împreună cu nașa o conduc în casă. Soacra mare îi dă miresei fie o mânășă albă de lână, fie un ghemotoc de lână, apoi o prinde împreună cu nașa de mână și o conduc în casă. Acest ritual este însoțit și de o urare: „Să-ți fie, mireasă, căminul cald, viața ușoară și armonioasă, pură, precum este și lâna!” (*A bete nevisco teplei svit teple jetea, iac ie vouna, a bes imala lehchi jevut!*). Soacra mare, după ce îi face această urare, îi spune că, din acel moment, face parte din familie, să se simtă acasă, pentru că, de azi înainte, aceasta este casa ei.

Ospățul la mire este puțin diferit, în ceea ce privește continuarea tradițiilor. Până spre dimineață, toți nuntașii petrec, se veselesc împreună cu mirii. Mai spre dimineață, după ce sunt servite toate felurile de mâncare, începe momentul darurilor de nuntă. Primii care aduc darul de nunta sunt nașii. În trecut, darul nașilor pentru miri consta în bunuri materiale (așternuturi, păături, veselă) și, mai rar, se completa și cu bani. În ziua de azi, se obișnuiește să se ofere mirilor doar bani. Darul nașilor trebuie să fie cel mai generos. După nași, urmează nuntașii cu darul, iar mirii merg la mese, la fiecare nuntaș, oferindu-le un pahar de horincă în semn de mulțumire. Stegarii și druștele nu dau dar de nuntă, deoarece ei plătesc împodobirea clopurilor pentru toată ceata de feciori, pentru mire și pentru ei, iar druștele plătesc confecționarea cununilor și a florilor pentru nuntași.

După momentul darului, petrecerea continuă, până la un moment special pentru miri. Mirele își oficializează prietenii, dăruindu-le o sticlă de horinca și bani, iar mireasa, de asemenea, își oficializează prietenii, dăruindu-le o sticlă de vin și bani. Acest obicei este foarte important pentru miri, deoarece ei au șansa să-și cinstească prietenii public, iar din acel moment, ei se respectă, strângându-și mâna ori de câte ori se întâlnesc, iar la necaz sau la nevoie se ajută foarte mult.

Apoi, mirii dăruiesc nașilor doi colaci mari și doi litri de horincă și își cer iertare, dacă nu i-au cinstit așa cum se cuvine pe parcursul ospățului.

Irina NĂSUI

ANUNȚ

Stimați corespondenți, cititori și colaboratori ai revistei *Ecouri ucrainene*,
vă informăm asupra faptului că începând cu luna septembrie,
noua adresă de email a redacției noastre este

ecouri.ucrainene@uur.ro

Vă mulțumim!